

โครงการ การจัดการดินและน้ำภายใต้การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของชุมชนเกษตรเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

Soil and water management under climate change in
the Koh Kret agricultural community, Nonthaburi Province

สัญญาเลขที่ : 2/2568

หัวหน้าโครงการ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรีชาดิ ดิษฐกิจ

หน่วยงาน : สถานอุทยานการศึกษารัชมังคลาภิเษก

ความเป็นมาของโครงการ

ดินและน้ำเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญต่อการดำรงชีวิตของสิ่งมีชีวิตต่างๆ และเป็นปัจจัยสำคัญต่อภาคการเกษตร จึงจำเป็นต้องมีการจัดการดินและน้ำอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพเพื่อให้การผลิตทางการเกษตรเพียงพอและปลอดภัยต่อการบริโภคที่ยั่งยืน สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ข้อที่ 6 สร้างหลักประกันเรื่องน้ำและการสุขาภิบาลให้มีการจัดการอย่างยั่งยืนและมีสภาพพร้อมใช้สำหรับทุกคน โดยการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำในทุกภาคส่วนและสร้างหลักประกันว่าจะมีการใช้น้ำและจัดหาน้ำที่ยั่งยืน และสนับสนุนและเพิ่มความเข้มแข็งในการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาการจัดการน้ำและสุขอนามัย และข้อที่ 12 สร้างหลักประกันให้มีแบบแผนการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน โดยมุ่งเน้นการบรรลุการจัดการที่ยั่งยืนและการใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ สนับสนุนประเทศกำลังพัฒนาในการเสริมความแข็งแกร่งของขีดความสามารถด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่จะขับเคลื่อนไปสู่รูปแบบการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน รวมถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) กลยุทธ์ที่ 3 การขยายผลรูปแบบเกษตรยั่งยืนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและมีมูลค่าเพิ่มสูงจากแบบอย่างความสำเร็จในประเทศ และกลยุทธ์ที่ 4 การพัฒนาระบบบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรให้มีความสมดุลระหว่างอุปสงค์และอุปทาน รวมทั้งการใช้น้ำซ้ำ

ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี มีประชากรทั้งสิ้น 5,769 คน 1,678 ครัวเรือน แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 7 หมู่บ้าน เป็นเกาะกลางแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่าง มีเนื้อที่ประมาณ 2,625 ไร่ มีธรรมชาติที่สวยงามและมีวัฒนธรรมท้องถิ่นของชาวไทยเชื้อสายมอญ จึงมีการพัฒนาที่อยู่บนพื้นฐานของนิเวศวิทยาวัฒนธรรม ซึ่งให้ความสำคัญกับระบบวัฒนธรรมควบคู่ไปกับระบบนิเวศของพื้นที่ และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มนุษย์ใช้ในการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่เป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ แต่ด้วยปัญหาน้ำท่วมขังทุกปีในช่วงเดือนสิงหาคมถึงธันวาคม ส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อแปลงเกษตรของคนในชุมชนบ่อยครั้ง รวมถึงสภาพน้ำเค็มที่ทำเกษตรกรไม่สามารถใช้น้ำจากแม่น้ำรดต้นไม้ได้ เนื่องจากจะก่อความเสียหายต่อพืชปลูก ทำให้สมาชิกในชุมชนขาดรายได้หรือมีรายได้น้อยไปด้วย

ดังนั้นการส่งเสริมการเรียนรู้ในการจัดการดินและน้ำเพื่อของชุมชนเกษตรเกาะเกร็ด โดยชุมชนมีส่วนร่วมในการคิด วิเคราะห์ ตัดสินใจ ปฏิบัติงาน และประเมินผล จะทำให้การนำเทคโนโลยีการจัดการดินและน้ำมาใช้เหมาะสมและสอดคล้องกับภูมิปัญญาของชุมชนอาจเกิดเป็นนวัตกรรมชุมชนที่จะทำให้เกษตรกรในพื้นที่เกาะเกร็ดเกิดความยั่งยืน ซึ่งสถานอุทยานการศึกษารัชมังคลาภิเษก ร่วมกับ ศูนย์การเรียนรู้วิชาการเกษตรในเมือง สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เป็นแหล่งเรียนรู้และสนับสนุนในการถ่ายทอดองค์

ความรู้ทางด้านเกษตร จึงเล็งเห็นว่าการทำให้ประชาชนในชุมชนได้รับความรู้และทักษะผ่านกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการจัดการดินและน้ำทำให้เกิดผลเชิงประจักษ์ในการนำความรู้ไปใช้จริงในพื้นที่ได้

วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้การจัดการดินและน้ำเพื่อการเกษตร
2. เพื่อพัฒนาพื้นที่เกษตรในเกาะเกร็ดให้เกิดเป็นการเกษตรที่ยั่งยืน
3. เพื่อสร้างความร่วมมือกับชุมชนเกษตรเกาะเกร็ด

กลุ่มเป้าหมาย

ชุมชนเกษตรเกาะเกร็ด ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี 40 คน

วิธีการดำเนินงานของโครงการ

1. ประชุมคณะทำงานโครงการบริการวิชาการร่วมกับชุมชนเกาะเกร็ด
2. ชี้แจงโครงการและรายละเอียดกำหนดการ
3. วางแผนและจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์สำหรับดำเนินโครงการ
4. จัดโครงการตามแผนที่กำหนดไว้
5. ประเมินผลโครงการ

ผลการดำเนินงาน

1. จำนวนผู้เข้าร่วมโครงการเป็นชุมชนเกษตรเกาะเกร็ด ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ทั้งหมด 50 คน
2. ความพึงพอใจต่อการบริการวิชาการแก่สังคมของมหาวิทยาลัยและการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์
 - 2.1 ด้านความรู้ที่ได้รับจากกิจกรรมที่ฝึกอบรม ผู้เข้ารับการอบรมมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.60
 - 2.2 ด้านความพร้อมของสถานที่ ผู้เข้ารับการอบรมมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.68
 - 2.3 ด้านการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ผู้เข้ารับการอบรมมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.55
 - 2.4 ด้านการนำความรู้ไปเผยแพร่ / ถ่ายทอดแก่ชุมชนได้ ผู้เข้ารับการอบรมมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.58

ประโยชน์ที่ได้รับ

ชุมชนได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้การจัดการดินและน้ำเพื่อการเกษตร และมีการพัฒนาพื้นที่เกษตรในเกาะเกร็ดให้เกิดเป็นการเกษตรที่ยั่งยืน รวมถึงการสร้างความร่วมมือกันของชุมชนเกษตรเกาะเกร็ดและมหาวิทยาลัยฯ นอกจากนี้สมาชิกชุมชนเกาะเกร็ดต้องการการอบรมและความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยอย่างต่อเนื่อง

ภาพกิจกรรมการดำเนินงานโครงการ

อบรมเชิงปฏิบัติการ

“การจัดการดินและน้ำภายใต้การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของชุมชนเกษตรเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี”

อบรมเชิงปฏิบัติการ
“การจัดการดินและน้ำภายใต้การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของชุมชนเกษตรเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี”

อบรมเชิงปฏิบัติการ
“การจัดการดินและน้ำภายใต้การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของชุมชนเกษตรเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี”

